

Joutsan kunnanhallituksen lausunto: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi

Esityksen lähtökohta on hyvä. Joutsan kunnan mielestä on tärkeää puuttua ilmiselviin In house-hankintojen väärinkäyttöksiin, joissa valtakunnallisestikin merkittäviä hankintoja on toteutettu nimellisillä omistusosuuksilla. Epäkohdista huolimatta hyvin toimivaa, satoja yhtiöitä sekä kuntia koskevaa järjestelmää ei tule romuttaa yksittäisten tapausten perusteella. Joutsan kunta kantaa hallituksen tavoin huolta julkisiin hankintoihin kohdistuvasta rajallisesta kilpailusta ja tarjousten määrästä.

Esityksellä ei saavuteta säästöjä eikä kilpailu olennaisesti lisääny. Esitykseen sisältyvä sidosyksikköjä koskeva 10 prosentin omistusosuuden vaatimus tulee todennäköisesti lisäämään julkisen sektorin kustannuksia lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Kilpailu ei monessa tapauksessa lisääny ja kaupunkikeskusten ulkopuolella kilpailua ei todennäköisesti tule syntymään. Kunnilta viedään mahdollisuus hyödyntää järkeviä yhteenliittymiä, joilla ne voivat toimia veronmaksajien eduksi, kustannustehokkaasti.

Esitys ei tuo pienille kunnille taloudellisia säästöjä, toiminnallista tehokkuutta tai vähennä hallinnollista työtä - esityksen ei katsota parantavan julkisen sektorin tehokkuutta. Esityksen ei myöskään tulkita vahvistavan alueellista elinvoimaa ja yrittämisen edellytyksiä. Käytännössä esitys aiheuttaisi kohtuuttoman lyhyen siirtymäajan aikana runsaasti ylimääräistä työtä ja muutuskustannuksia, joiden kompensoimista esityksessä ei ole huomioitu. Siirtymäajassa ei ole riittävästi huomioitu nykyisten sidosyksikköjen ja niiden hallinnoiman omaisuuden omistusten purkamista, kuntien yhteistyön uudelleen organisoimista, eikä uusien sidosyksikköjen perustamiseen ja päätöksentekoon tarvittavaa aikaa neuvotteluineen ja muutoksenhakuaikoineen.

Esimerkiksi Joutsan kunta on osallisena monissa In house-yhtiöissä, jotka tuottavat mm. talous- ja palkkahallinnon, työterveyden ja hankintojen palveluita. Ehdotettu muutos aiheuttaisi erityisesti pienille kunnille kohtuuttomia taloudellisia kustannuksia ja heikentäisi kuntien elinkelpoisuutta ja -voimaa. Esitetystä 10 % vähimmäisomistusvaatimuksesta tulee luopua.

Hankintojen huolellinen valmistelu on todella tärkeää. In house- yksiköillä on osaamista kilpailuttaa hankintoja ja tehdä vaatimusmäärittelyitä. Pienten kuntien rajalliset henkilöstöresurssit ja esimerkiksi taloushallinnon ohjelmiston, ICT:n tai työterveyshuollon vaatimusmäärittelyiden tekemisessä osaamisen puute toisi suuria ongelmia.

Sidosyksiköiden käytön rajaaminen on osaltaan yhteydessä myös varautumisen ja huoltovarmuuden kysymyksiin. Sidosyksikköinä toimivat yhtiöt ovat tärkeitä myös kuntien varautumisen näkökulmasta, koska tiettyjä kunnan toiminnan kannalta keskeisiä palveluita tulee voida tuottaa myös niissä tilanteissa, joissa se ei olisi pelkästään yksityisen sektorin lähtökohdista katsottuna enää kannattavaa. Esityksestä väistämättä seuraisi rakenteellisia muutoksia vakiintuneisiin toimintamalleihin mm. kuntakentän ICT-, talous- ja henkilöstöhallintopalveluissa.

Hankintakokonaisuuksien pirstaloitumien ja käytettävien järjestelmien sekä palveluntuottajien vaihtuminen toistuvien väliajoin (sopimuskausittain) tulisi hyvin todennäköisesti vaikuttamaan negatiivisesti tiedon eheyteen ja lisäämään tiedonsiirtoon, tietoturvaan ja henkilötietojen asianmukaiseen käsittelyyn liittyviä riskejä kunnissa. Esitys heikentää siten kokonaisturvallisuutta yhteiskunnassa.